

AVKP actueel

Nr. 105, juni 2024

Nieuwsbrief van de Archeologische Vereniging Kempen- en Peelland
AWN afd. 23

ACTIVITEITEN

Juli

- 8 juli – 2 augustus Erfgoedhuis gesloten
Wo 10 Lezing 5 jaar gemeenschapsarcheologie in
Het Groene Woud door Johan Verspay
Za 13 Excursie deel van Romeinse Limes,
bezoek aan Castellum De Hoge Woerd en
Museumpark Orientalis

Vr 30 AVKP-BBQ, meer info volgt

September

Wo 11 Lezing Kasper van den Berghe, meer info
volgt.

Oktober

Za 12 AVKP-regiodag, meer info volgt.

Augustus

- Za 24 Excursie Best met bouwhistorisch accent,
bezoek St Odulphuskerk en Armenhoeve

WIST JE DAT...

- het Erfgoedhuis vanaf 8 juli tot en met 2 augustus gesloten is vanwege vakantie. Behalve op woensdagavond 10 juli, dan houdt Johan Verspay een lezing over 5 jaar CARE, pag. 3 en 6
- Susanna is gevonden op de plek van een vuilcontainer, pag 5.
- je je kunt aanmelden voor de BBQ (gratis) op 31 augustus, pag 6
- je iemand kunt voordragen om tijdens de bbq in het zonnetje te laten zetten. Pag 6
- je nog mee kunt met de excursie naar de Romeinse Limes op 10 juli, pag 3.
- op 24 augustus een excursie is naar Best, pag 3 en 7
- je tips kunt insturen over deze gevonden baksteen, pag 7
- deze amandeltaart uit santiago de compostella erg goed smaakt, pag 8
- er potjes werden gemaakt van klei tijdens de nationale archeologiedagen, pag 8
- de schans van Weerde in Valkenswaard in ere is hersteld, vanaf pag 9
- de leesgroep start met een volgend boek, aansluiten is mogelijk, pag. 11
- we een leuke tip hebben voor een regenachtige dag in Zeeland, pag 12
- het terrein van de gerestaureerde Oude Toren in Oostelbeers officieel is geopend, zie pag. 12
- het Archeologiehuis in Someren weer is opengesteld voor het publiek, pag 13
- er weer volop boekennieuws is, pag 14
- de Romeinse Speeltuin Liverdonk feestelijk is geopend, pag 15.
- AVKP-Actueel helaas niet altijd goed aankomt, pag 16
- Onderwerpen kunnen worden aangeleverd voor de AVKP-regiodag op 12 oktober, pag 17

ACTIVITEITENKALENDER 2024

	Juni		Juni/Juli		Juli		Juli
	Wk		Wk		Wk		Wk
	32		33		34		35
Ma	17		24		1		8 EGH gesloten
Di	18		25		2		9 EGH gesloten
Wo	19 Werkavond		26 Werkavond / Offerfeest		3 Werkavond		10 Lezing Johan Verspay
Do	20		27		4		11 EGH gesloten
Vr	21		28		5		12 EGH gesloten
Za	22		29		6	zomervakantie	13 Excursie Romeinse Limes
Zo	23		30		7		14

	Juli		Juli		Juli/Augustus		Augustus
	Wk		Wk		Wk		Wk
	36		37		38		39
Ma	15 EGH gesloten		22 EGH gesloten		29 EGH gesloten		5
Di	16 EGH gesloten		23 EGH gesloten		30 EGH gesloten		6
Wo	17 EGH gesloten		24 EGH gesloten		31 EGH gesloten		7 Werkavond
Do	18 EGH gesloten		25 EGH gesloten		1 EGH gesloten		8
Vr	19 EGH gesloten		26 EGH gesloten		2 EGH gesloten		9
Za	20		27		3		10
Zo	21		28		4		11

	Augustus		Augustus		Augustus/September		September
	Wk		Wk		Wk		Wk
	40		41		42		43
Ma	12		19		26		2
Di	13		20		27		3
Wo	14 Werkavond		21 Werkavond		28 Werkavond		4 Werkavond
Do	15		22		29		5
Vr	16		23		30 AVKP-BBQ		6
Za	17		24 Excursie Best		31		7 Open monumentendag
Zo	18		25		1		8 Open monumentendag

	September		September		September		September/Okttober
	Wk		Wk		Wk		Wk
	44		45		46		47
Ma	9		16		23		30
Di	10		17		24		1
Wo	11 Lez. Kasper van den Berghe		18 Werkavond		25 Werkavond		2 Werkavond
Do	12		19		26		3
Vr	13		20		27		4
Za	14		21		28		5
Zo	15		22		29		6

	Oktober		Oktober		Oktober		Oktober/November
	Wk		Wk		Wk		Wk
	48		49		50		51
Ma	7		14		21		28
Di	8		15		22		29
Wo	9 Werkavond		16 Werkavond		23 Werkavond		30 Werkavond
Do	10		17		24		31
Vr	11		18		25		1
Za	12 AVKP-regiodag		19 herfstvakantie		26		2
Zo	13		20		27		3

Werkavonden	Excursie / veldloop	Feestdagen	Lezingen / symposia
Vergaderingen	Cursus	Feesten & borrels	Deadlines

CURSUSSEN, LEZINGEN EN EXCURSIES

Lezingen

10 juli Care: pilot, proeftuin, programma, praktijk? Een tussenstand na vijf jaar gemeenschapsarcheologie in het groene woud
Door Archeoloog Johan Verspay. Lees meer op pagina 6.

11 september Lezing door Kasper van den Berghe

Meer info volgt.

Alle lezingen in het Erfgoedhuis Eindhoven beginnen om 20 uur. De lezingen zijn gratis en ook toegankelijk voor niet-leden.

Excursies

13 juli bezoek aan Castellum De Hoge Woerd en Museumpark Orientalis

Leuke excursie met een gevarieerd programma over de inrichting van de Romeinse Limes. Lees meer in Actueel nr 104, pag.5. Aanmelden kan via awnafdeling23@gmail.com.

24 augustus Excursie naar St Odulphuskerk en Aarlesche Hoeve in Best

Deze excursie is georganiseerd door de werkgroep bouwhistorie, maar is open voor alle leden met aanhang. Lees meer op pagina 7. Aanmelden kan bij fadekleijn@home.nl

NIEUWS UIT HET ERFGOEDHUIS

Volg het Erfgoedhuis Eindhoven op www.erfgoedhuiseindhoven.nl,
Volg de ArcheoHotspots op: www.archeohotspots.nl

Erfgoedhuis zomersluiting

Het Erfgoedhuis is van maandag 8 juli tot en met vrijdag 2 augustus gesloten. Dit betekent dat er op woensdagavonden en overdag geen activiteiten voor vrijwilligers zijn, die vanuit de Gemeente begeleid worden.

Op woensdagavond 10 is het Erfgoedhuis wel open voor de lezing. Er wordt dan niet gerestaureerd. Als je vragen hebt neem even contact op met Dirk Vlasblom of Peter Seinen.

Erfgoedhuis als stemlocatie

Zes juni was het stemmen voor de Europese verkiezingen. Voor het eerst is het Erfgoedhuis een locatie geweest om je stem uit te brengen. Het was kortom die dag een gezellige drukte van buurtbewoners.

Er werd voor het eerst gestemd in het Erfgoedhuis tijdens de Europese verkiezingen op 6 juni.

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK IN DE REGIO

(door Ria Berkvens, regioarcheoloog Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant)

Locatie	Uitvoerende instantie	(vermoedelijke) uitvoeringsperiode
Hooge Mierde – Leendestraat Rogse Wieken (opgraving)	BAAC	juni – juli 2024
Valkenswaard – Wilde Wingerd (opgraving)	BAAC	Juni-juli 2024
Deurne – Huub van Doorneweg (opgraving)	RAAP	Juni 2024
Hapert – Kerkstraat 18-24 (proefsleuven)	Transect	Juni 2024
Middelbeers – Doornboomstraat 5 (opgraving)	??	2024
Gemert- Sint Gerardusplein 1-21/Drossard de la Courtstraat 6- 36 (proefsleuven)	??	2024
Best - N620 (proefsleuven)	??	2024
Waalre - Markt 14 (proefsleuven)	Aeres Milieu	Juni 2024
Waalre – Molenstraat 9-11 (opgraving AB)	ADC ArcheoProjecten	Juni 2024
Middelbeers - Hoogdijk 3-5 (proefsleuven)	??	2024
Weebosch – Kapelledries (proefsleuven)	??	2024
Budel - Meemortel De Populier	??	2024?
Hapert - Castersedijk 12-14a (opgraving)	Transect?	2024?
Best - Oirschotseweg 18-24 (proefsleuven)	??	2024?
Riethoven - Dorpsplein 1 (proefsleuven)	??	2024?
Valkenswaard – Jasmijn (proefsleuven)	??	2024
Someren – Waterlaat (opgraving)	??	2024
Deurne – Eikelstraat (proefsleuven)	??	2024?
Aalst – Centrum (archeologische begeleiding)	BAAC	2024
Nuenen – Dubbestraat (proefsleuven)	??	2024?
Best – Veldweg 4-6 (proefsleuven)	??	2024?
Budel – Boschakkers (opgraving)	??	2024?
Luijksgeestel – Dorpsstraat (archeologische begeleiding)	??	2024?
Budel - Centrum (archeologische begeleiding)	??	2024?
Valkenswaard - Warande 8 (proefsleuven)	??	2024?
Nuenen – Papenvoortse Heide 3 (proefsleuven)	??	2024?
Heeze – Kapelstraat 37 (proefsleuven)	??	2023?
Geldrop – Genoenuizerweg (proefsleuven)	??	2024?
Geldrop – Centrum West (proefsleuven)	??	2024?
Nuenen- Pastoor Aldenhuijssenstraat 7 (proefsleuven)	??	2024?
Aalst - Frederik Hendrikstraat 2a (proefsleuven)	??	2024?
Aalst - 't Laar-Malvalaan (proefsleuven)	??	2024?
Budel - Keunenhoek 11 (proefsleuven)	??	2024?
Son - Science Park 5025 (proefsleuven en opgraving)	??	2024
Deurne - Dunantweg De Poort (proefsleuven)	??	2024
Aarle-Rixtel – Klokkengieterij (proefsleuven)	??	2024
Gastel - Hoogstraat 9 (proefsleuven)	??	2024
Valkenswaard – Torenstraat (proefsleuven en mogelijk opgraving)	??	2024
Valkenswaard - Dommelseweg herinrichting (archeologische begeleiding)	Econsultancy	2024
Valkenswaard - Plateau en Hageven (archeologische begeleiding)	??	2024?
Someren - Boerenkamplaan 21 (proefsleuven)	??	2024
Geldrop - Bogardeind 1 (proefsleuven)	??	2024

Middelbeers – Sportparklaan (proefsleuven)	??	2024
Valkenswaard - Kerstroosstraat 20 (proefsleuven)	??	2024
Oirschot – Blijendaal (proefsleuven)	??	2024
Oirschot – De Notel & De Stad (archeologische begeleiding en proefsleuven)	??	2024?
Bladel - De Uitgang 29 (archeologische begeleiding)	??	2024
Valkenswaard - Centrumtree Zuid (archeologische begeleiding)	??	2024?
Gerwen - Rullen ong. (proefsleuven)	??	2024?
Gemert – Kasteel (proefsleuven met doorstart opgraving)	Econsultancy	2024
Budel – Boudriepark (archeologische begeleiding)	??	2024?
Mierlo - Broekstraat 58 (proefsleuven)	??	2024?
Lierop - A67 geluidscherm (proefsleuven)	??	2024?
Aarle-Rixtel - Heindertweg 1 (proefsleuven)	??	2024?
Bakel - Dorpstraat 40 (proefsleuven)	??	2024?
Liessel – Vossenweg 15-17 (proefsleuven)	??	2024?
Lierop – Offermansstraat 9 (proefsleuven)	??	2024?
Lierop – Lungendonk 18 (proefsleuven)	??	2024?

SUSANNA UIT DE VUILCONTAINER

Afgelopen jaar zijn in het centrum van Helmond een groot aantal vuilcontainers geplaatst. Dit uitgraven van de ruimtes waar die kwamen te staan is nauwkeurig begeleid. Bij één van die begeleidingen is er een opmerkelijke hoeveelheid vondsten verzameld. Meest in het oog springende is de vondst van een steengoed kan fragment uit Raeren. Hierop staat de Bijbelse voorstelling van de badende Susanna. Zij wordt door de twee in huis wonende oude rechters verleid met de mededeling dat als ze hierin niet meegaat wegens overspel veroordeeld wordt. Ze gaat hierin niet mee en de profeet Daniël verhoort de oudsten die over het gelogen overspel verschillende antwoorden geven. Zij worden daardoor in plaats van Susanne berecht wegens meeneed. Tekst op de kan luid volledig: DIT IS DIE SCHONE HEISTORIA VAN SUISSANNA INT KORTE EIT GESCHNEIDEN*1584.

De applique is vrijwel zeker van hetzelfde stempel als een vergelijkbaar exemplaar gevonden in 1990 bij kasteel Eindhoven. Zie ook rapport 77 ACEH van Elly Bogers betreft appliques.

Fragment uit Raeren met een afbeelding van de Bijbelse voorstelling van de badende Susanna

10 JULI LEZING CARE: PILOT, PROEFTUIN, PROGRAMMA, PRAKTIJK?

Een tussenstand na vijf jaar gemeenschapsarcheologie in het groene woud

Op ontdekking in je eigen achtertuin. Dit is het motto van het gemeenschapsarcheologie project CARE (*Community Archaeology in Rural Environments*) dat begin 2019 van start ging. Mensen werden hierin uitgenodigd om mee te gaan op onderzoek naar de geschiedenis van hun eigen woonplaats. Om zoveel mogelijk mensen mee te kunnen laten doen, werd gekozen voor een laagdrempelige aanpak waarin deelnemers na een korte instructie onder deskundige begeleiding zelf aan de slag aan en leren door te doen.

Waar CARE begon als een initiatief van de UvA binnen een internationale samenwerking gericht op onderzoek naar de ontstaansgeschiedenis van historische dorpen, verschoof de focus gaandeweg het project meer naar lokale vraagstukken en haakten verschillende erfgoedverenigingen, werkgroepen en scholen aan. Om in te spelen op een meer inhoudelijke belangstelling, organiseerden we (veld)cursussen. Dit werden ontmoetingsplaatsen voor studenten, hobby-archeologen en andere erfgoedliefhebbers, waar zij konden putten uit de expertise van zowel professionals als ervaren amateurs in het veld.

Gaandeweg vormde zich een betrokken groep mensen die nu anderen begeleidt, assisteert bij reguliere opgravingen en zelf kleine (participatieve) onderzoeks- en educatieprojecten initieert. De belangstelling groeit nog altijd. Hebben we hiermee de weg naar een Faro-praktijk gevonden? Dat valt nog te bezien. Want, hoe kunnen we dit momentum vasthouden, uitbouwen en doorgeven? Wat is daarvoor nodig? Wat is de rol van de archeoloog hierin en welke valkuilen moeten we

vermijden? We hebben nog een weg te gaan, maar de bouwstenen liggen klaar.

CARE in uitvoering. Foto overgenomen van www.archeologieleeft.nl

Over de auteur

Johan Verspay is als post-doc onderzoeker verbonden aan Erfgoed Brabant en de Universiteit van Amsterdam en geeft leiding aan het CARE-project. De ervaringen met burgerparticipatie in archeologie die hij hierbij opdeed bracht hij in in de Uitvoeringsagenda Faro. Daarnaast werkt hij als adviseur voor de afdeling Erfgoed van de gemeente 's-Hertogenbosch.

De lezing begint om 20 uur in het Erfgoedhuis Eindhoven.

GRATIS ZOMER BBQ OP 30 AUGUSTUS

Vrijdagavond 30 augustus houden we de jaarlijkse AVKP-bbq. Reserveer alvast deze datum voor een gezellige zomeravond. Ook dit jaar is de BBQ weer gratis, de eerste aanmeldingen zijn al binnen. Aanmelden kan via awnafdeling23@gmail.com. Meer informatie volgt per mail. Geef ook meteen door wie het verdient om dit jaar 'in het zonnetje' gezet te worden. Tips zijn welkom.

24 AUG: EXCURSIE BEST ST ODULPHUSKERK EN AARLESCHÉ HOEVE

Op zaterdag 24 augustus 2024 organiseert de werkgroep Bouwhistorie van de AVKP een excursie naar Best voor alle leden. Als eerste worden we ontvangen in de heemkamer van de erfgoedvereniging Dye van Best. Daarna gaan we te voet naar de Sint Odulphuskerk. Deze is ontworpen door de architect Carl Weber en er werd gestart met de bouw in 1880. Aan de voet van de kerktoeren liggen onzichtbare fundamenteën van de middeleeuwse kerk. We mogen de huidige kerk, de torenkamer en dakconstructie bezichtigen.

Het interieur van de St Odulphuskerk is ontworpen door architect Carl Weeber. Foto overgenomen van website odulphusvanbrabant.nl

Na de kerk gaan we de Aarlesche Hoeve (Armenhoef) een bezoek brengen. De hoeve is vooralsnog de oudst bestaande boerderij van Nederland en er werd gestart met de bouw in 1263. Als afsluiting van de excursie drinken we nog een afscheidsborrel.

Let op: deze excursie heeft een bouwhistorische inslag, maar is toegankelijk voor alle leden. Het programma is als volgt:

- Om 12 uur ontvangst in de heemkamer van de erfgoedvereniging Dye van Best
- De heemkamer is te vinden links achterom de Prinsenhof (Hoofdstraat 43, Best)
- Het ligt op loopafstand van het treinstation
- Om 13 uur kunnen we de Sint Odulphuskerk gaan bezichtigen
- Vooraf een korte toelichting over de inmiddels verdwenen middeleeuwse kerk
- Om 14:30 uur verplaatsen we ons naar de Aarlesche Hoeve die voor ons geopend wordt
- Het adres is Oirschotseweg 117 in Best
- Om 16 uur houden we een afscheidsborrel ergens in de lokale horeca

De ouderdom van de Aarlesche Hoeve is af te lezen uit de houtconstructie. Overgenomen uit de Pelserfilm

Het vervoer naar de boerderij kan geregeld worden. Graag bij opgave aangeven of je wilt meerijden naar de hoeve. Aanmelden kan bij het volgende emailadres: fadekleijn@home.nl

ADVIES GEVRAAGD OVER BAKSTEEN

In de heemkamer van Uden is een baksteen aanwezig in de collectie. Hij is ingeboekt als hoeksteen. Het is niet duidelijk waar hij vandaan komt. Vraag: wie weet waar zo een baksteen voor gediend kan hebben?

Tips graag versturen aan awnafdeling23@gmail.com

Hanneke van Alphen

AMANDELTAART UIT SANTIAGO DE COMPOSTELLA (TARTA DE SANTIAGO)

We delen het recept van Francois, die deze heerlijke taart maakte tijdens een kookavond van de historische kookclub. Oorspronkelijk recept 16^e eeuw, maar waarschijnlijk uit middeleeuwen, Glutenvrij en met een papieren mal te versieren met het Jacobuskruis in poedersuiker.

Ingrediënten:

- 5 eieren
- 100 gr fijne kristalsuiker (of rietsuiker) of 40 gr suiker met 2 eetlepels orange marmelade
- rasp van 1 bio citroen
- 1 tl kaneelpoeder
- 300 gr amandelmeel
- snufje zout
- poedersuiker om mee te bestuiven

En een taartvorm van ong. 24 cm

Hoe gaan we te werk:

1. Verwarm de oven op 180 g
2. klop de eieren met de suiker (+marmelade) in een ruime kom luchtig op (4 min).
3. Voeg citroenrasp, kaneelpoeder, amandelmeel, en zout toe en klop tot een egaal beslag.
4. Schenk het beslag in de ingevette (olijfolie) taartvorm en bak de taart in het midden van de

oven in 25-30 min. goudbruin en gaar (testen met satéprikker o.i.d.).

5. Laat de taart even iets afkoelen en haal hem dan uit de vorm voor verdere koeling.
6. Knip intussen het kruis van Jacobus (online te vinden) uit een stuk papier, leg dat op de taart en bestuif voorzichtig (met zeefje) met poedersuiker.
7. Serveer de taart in royale punten, bij voorkeur met een heerlijke koffie erbij.

Deze Middeleeuwse amandeltaart wordt u aangeraden door de historische kookclub

SCHERVEN ZOEKEN EN POTJES KLEIEN BIJ HOME

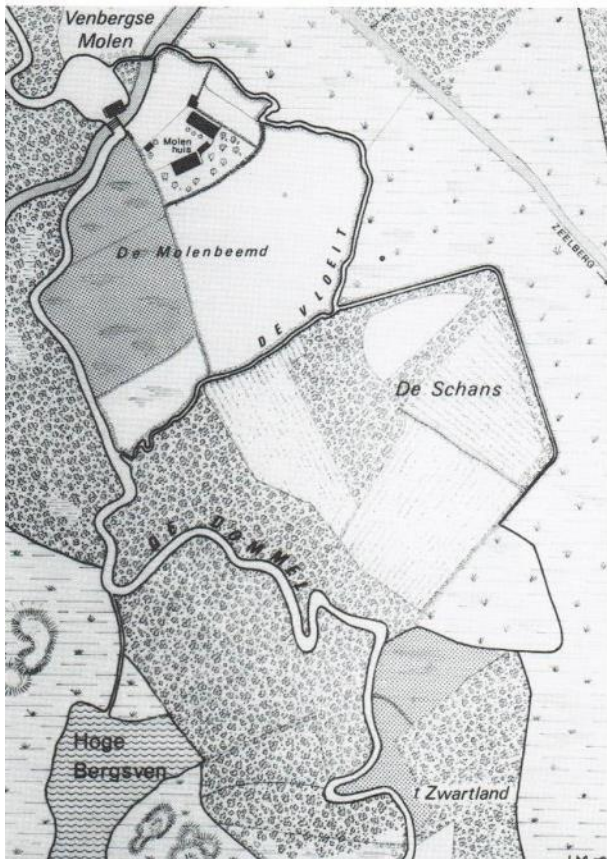

Tijdens de nationale archeologiedagen waren Alowies, Arnold, Gossen, Dirk en Yuanhan actief in in HOME in Eindhoven. Deze restaurateurs en vrijwilligers vanuit het Erfgoedhuis stonden op een mooie plek bij de archeo-factory, waar ze kinderen en andere geïnteresseerden begeleidden bij het opgraven van en puzzelen met scherven. Ook konden er potjes worden gemaakt van klei. Het was een leuke dag.

DE SCHANSE VAN WEERDE IN VALKENSWAARD IN ERE HERSTELD

De gemeente Valkenswaard is bezig met herstel van het watermolenlandschap rond de Venbergse watermolen. Het plangebied is onderdeel van het Erfgoed Deal project 'Watermolenlandschappen voor klimaatadaptatie'. Naast inzet op herstel van de molenbiotoop, wordt hierin tevens geadviseerd om nader archief- en sporenonderzoek te doen naar de mogelijke resten van een stuwweide-complex en de mogelijke locatie van een middeleeuwse vluchtschans: de Schanse van Weerde. Mocht die worden teruggevonden dan kan die op de betreffende locatie desgewenst worden gereconstrueerd.

De Schanse van Weerde onder Venbergen. Situatie in 1832.

In het moerasgebied aan de Dommel ten zuidoosten van de Venbergse watermolen, lag een met houtwallen omgeven hoger terrein, vóór 1629 Laag Waterveld genaamd. Kennelijk was het toen een onderdeel van de Vloed van de Venbergse Watermolen, een perceel, bedoeld voor het bergen van opgestuwd water. Vanaf 1629 wordt het 1,5 ha grote terrein opgehoogd tot een schans en met

wallen omgeven en werd het de Schans van Weert genoemd. De oprichting van "Die Schanse van Weerde" staat beschreven in een document uit het archief van de abdij van Postel van 8 mei 1629. Schansen lagen meestal in moeilijk toegankelijke gebieden. Rondom een stuk grond werd een gracht uitgegraven. Het vrijkomende zand werd gebruikt om aan de binnenzijde een wal aan te leggen. Deze wal werd vervolgens beplant met een doornig gewas. Over de gracht lag een ophaalbrug en in de wal zat een poort. Tijdens de 80-jarige oorlog, 1568-1648, werden de meeste schansen opgericht. In deze periode werd de Kempen namelijk geplaagd door rondtrekkende bendes en muitende groepjes huurlingen-soldaten. Omdat centraal gezag ontbrak waren de dorpen en gehuchten op zichzelf aangewezen. Ook hiervoor werd deze regio echter al geplaagd door plundering en brandstichting. Tijdens de vierde Gelderse oorlog (1506-1508) vielen Gelderse troepen vanuit het zuiden de regio Zuidoost-Brabant binnen. Meerdere plaatsen, waaronder Bergeijk, Valkenswaard en Waalre werden geplunderd en platgebrand.

Eind 2023 heeft bureau RAAP op de vermoede locatie van de schans een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Het proefsleuvenonderzoek door RAAP heeft bevestigd dat de Schanse van Weerde daadwerkelijk op deze locatie gelegen was. Ook zijn met het onderzoek in meer of mindere mate de aard, omvang, datering, diepteligging en kwaliteit van de archeologische resten vastgesteld. De vorm en afbakening van de schans is slechts bij benadering bekend en er zijn geen resten aangetroffen van bouwkundige infrastructurele werken, zoals bruggen, doorgangen en dergelijke. Daarbij wordt opgemerkt dat het proefsleuvenonderzoek bewust te kleinschalig van opzet was om deze gedegen en uitputtend in kaart te brengen. Hoofddoel was immers het toetsen van de gespecificeerde archeologische verwachting door het nader inventariseren en waarderen van de archeologische vindplaats, het vaststellen van de aan- of afwezigheid van archeologische waarden en een (eventuele) vindplaats te waarderen. Op het binnenterrein zijn op enkele plekken paalkuilen en/of kuilen aangetroffen, vooral in de zuidelijke en de noordelijke randzones. Vanwege de geringe hoeveelheid grondsporen en vondsten is onduidelijk hoe deze moeten worden

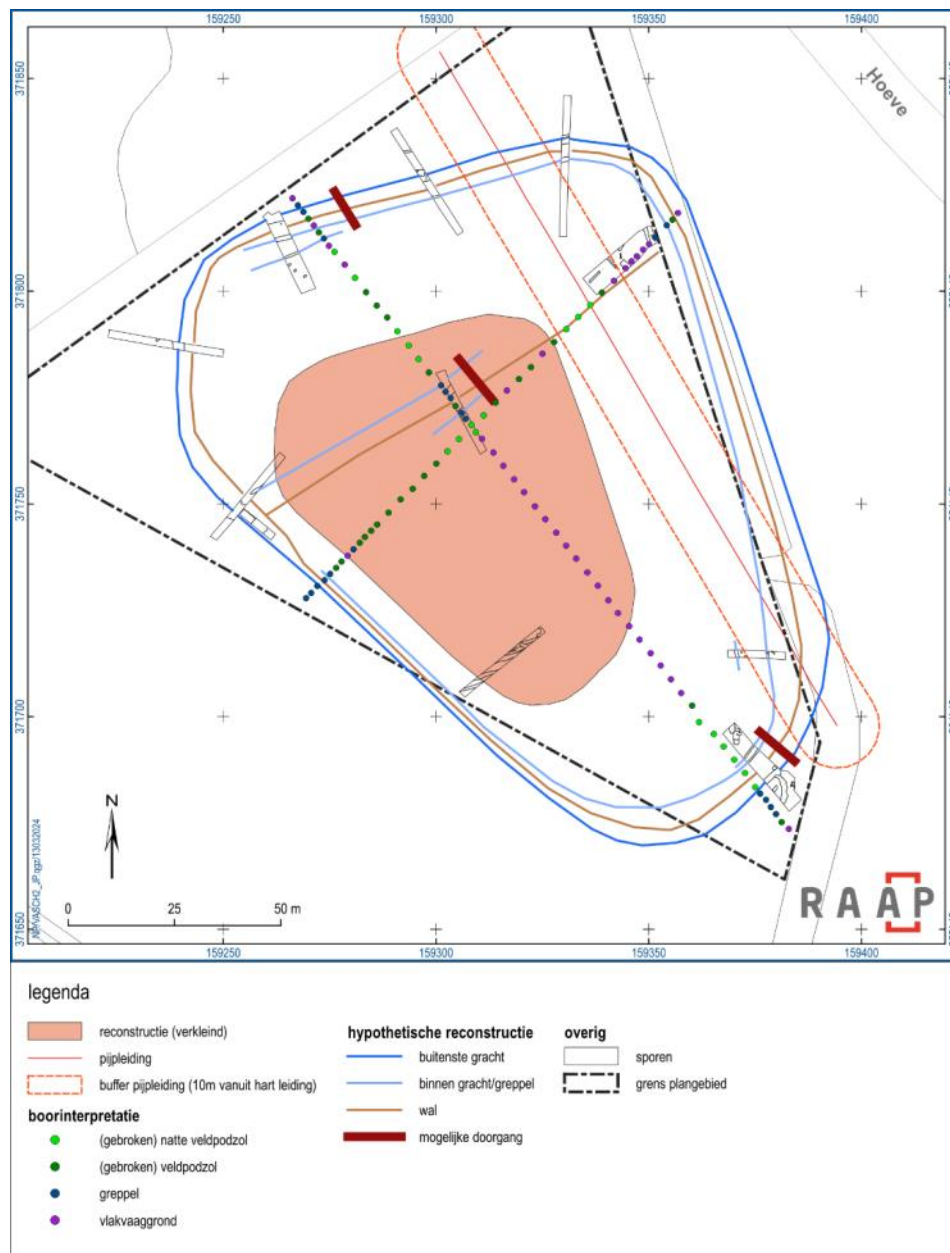

geïnterpreteerd en of ze überhaupt een relatie hebben met de Schanse van Weerde. De algemene datering en de ligging wijzen echter wel op enige samenhang. Pal ten zuiden van de schans lag een forse waterkuil in (de tweede helft van) de 16e of (vroeg) 17e eeuw. Dit sluit aan bij de oprichting van de schans in 1629 zoals genoemd in de stichtingsakte.

Met de ronde vorm wijkt de Schanse van Weerde sterk af van bekende schansen, die een vierkante of rechthoekige vorm hebben en regelmatig op de hoeken zijn voorzien van uitbouwen die mogelijk dienden als bastions. De afwijkende vorm kan door één of juist diverse factoren zijn beïnvloed en/of bepaald. Onduidelijk is of de nabijheid van een tweede schans en verwachte gebruiksduur hier een rol in speelde. Dat 1629 geen rustig jaar was, blijkt wel uit de inname van 's-Hertogenbosch door Frederik Hendrik en zijn Staatse troepen. Toch bleef de Schanse van Weerde voor zover bekend onbereikbaar voor plunderende soldaten en vond de bevolking van Valkenswaard er een veilig onderkomen.

Het archeologisch onderzoek heeft duidelijk gemaakt dat het weliswaar om een behoudenswaardige archeologische vindplaats gaat, maar dat de belevingswaarde van Schanse van Weerde ontbreekt. Van de schans is bovengronds niets zichtbaar. Een reconstructie van de schans zou dan ook bij kunnen dragen aan meer belevingswaarde van de archeologische site. De gemeente heeft dan ook de intentie om de Schans van Weerde daadwerkelijk in het plangebied te reconstrueren omdat dit past in de doelstelling van het uitvoeringsprogramma Dommelland, om archeologie en cultuurhistorie van het gebied meer beleefbaar te maken voor inwoners en bezoekers.

Omdat het verder wel gaat om een behoudenswaardige archeologische vindplaats, waar behoud van archeologische waarden voorop staat, wordt het schansterrein iets worden verkleind en als geheel op het binnenterrein worden aangelegd, zie de reconstructietekening hieronder. Hiermee blijft het grootste deel van het bodemarchief duurzaam in de bodem behouden en wordt de schans door reconstructie van wal en gracht weer beleefbaar gemaakt. Dit versterkt de herinnering aan de onrustige tijden tijdens de 80-jarige Oorlog, een belangrijke stuk uit de geschiedenis van Valkenswaard. Voorafgaand aan de graafwerkzaamheden voor de reconstructie zal er aanvullend archeologisch onderzoek moeten

plaatsvinden zodat het bodemarchief door opgraving ex situ behouden blijft. De informatie uit de opgraving kan vervolgens weer gebruikt worden bij de reconstructie en inrichting van de schans.

De mogelijkheden met betrekking tot de inrichting/beheer en visualisering (ontsluiting) van de vindplaats, inclusief de kosten, zullen vastgelegd worden in een inrichtings- en beheerplan. Het conceptplan zal vervolgens besproken worden met meerdere partijen, waaronder de gemeente, heemkundekring en het Waterschap. In de op te stellen ontwerptekening zal ook aandacht worden besteed aan de aard van de bouwstijl, materiaalkeuze, brandveiligheid, eventuele aanleg van nutsvoorzieningen, inrichting

van het bouwterrein en dergelijke. De hypothetische reconstructie van RAAP hierboven, geeft hiervoor al een eerste aanzet. Omdat er in Limburg al diverse schansen zijn gereconstrueerd, is contact gezocht met de gemeente Leudal, die momenteel bezig is met de Schans van Neer. Een gelijksoortig plan van aanpak is nu ook in de maak voor de Schanse van Weerde in de gemeente Valkenswaard.

Bron o.a. X. v. Dijk, 2024: Plangebied Schans van Weerde te Valkenswaard, gemeente Valkenswaard. Een archeologisch vooronderzoek in de vorm van proefsleuven (RAAP-rapport 6798)

LEESGROEP AVKP START MET VOLGEND BOEK

De leesgroep gaat gewoon door. Indien mensen willen aansluiten zijn ze van harte welkom. De huidige deelnemers zijn Diny Raaymakers, Gon van Moosdijk, Arnold van Winkel, Haro van Galen en Carel van den Boom.

Deze maand was de afronding van *De Bourgondiërs Aartsvader van de lage landen* geschreven door Bart van Loo.

Indrukken van dit boek: Mooi overzicht van de ontstaansgeschiedenis van ons land, waarbij veel kennis over de geschiedenis van de omliggende gebieden gewenst is. Veel mensen komen ter sprake en ook hun pronkzucht, eetlust en landhonger. De kunsthistorische uitstapen en verklaringen zijn voor de een vervelend en voor de ander verrijkend. Zeer gedetailleerde en breed van opzet waardoor het overzicht moeilijk is. Het laatste hoofdstuk geeft meer samenhang en inzicht. Pittige pil maar fijn om in groepsverband te bespreken.

De leesgroep gaat binnenkort met een nieuw boek starten.. Voor het vervolg is de keuze gevallen op:*Dat men het goede van den ongeboornen niet mag verkoopen. Gemene gronden in de Meierij*

van den Bosch tussen hertog en hertgang 1000-2000, door Hein Vera 2014 Pictures Publishers.

Op 2 oktober is de eerste bijeenkomst met (gelezen) hoofdstuk 1 als thema en wordt de verdere planning bedacht. Aansluiten kan dus.

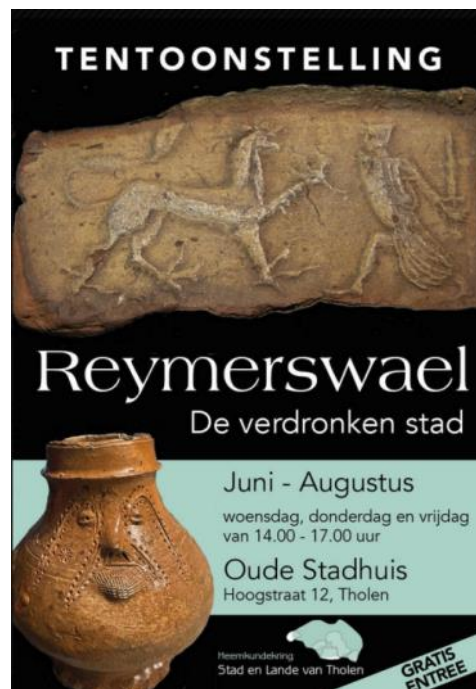

LEUK VOOR EEN REGENACHTIGE DAG IN ZEELAND

Heemkundekring Stand en lande van Tholen organiseert Tentoonstelling Reymerswael, De verdronken stad.

Reymerswael was in de 14e en 15e eeuw een levendige en welvarende stad met ommelanden. Ze lag aan de Schelde, de vaarroute van en naar Antwerpen in het zuiden en van en naar Dordrecht in het noorden, op ongeveer 4 kilometer ten zuidwesten van de stad Tholen. Vanuit kasteel Lodijcke voerden de Heren van Reymerswael het bewind over stad en ommelanden, toen bekend als 'Zuitbevelandt beoosten de Yerseke-Ee'. Hoe kon een voor toenmalige begrippen grote stad overspoeld raken door het water, waardoor het sinds eeuwen geldt als Verdrongen Stad? Hierover gaar de tentoonstelling in het Oude Stadhuis. Van juni t/m augustus, woensdag, donderdag en vrijdag van 14-17 uur. Gratis entree.

Meer info: www.verdrongenstad.nl

TERREIN OUDE TOREN OOSTELBEERS GEOPEND NA RESTAURATIE

Op 7 juni opende wethouder Van de Ven officieel het terrein van de opgeknapte Oude Toren.

De gemeente Oirschot wilde oorspronkelijk een periscope op de kerktoren plaatsen en bomen kappen voor meer uitzicht. Bewoners kwamen daarom in 2021 in actie tegen dit plan.

Het uitkijkpunt ging niet door omdat de gemeente niet tijdig alle gevraagde gegevens kon aanleveren bij de omgevingsdienst, aangezien de toren nodig gerestaureerd moest worden.

Niet alleen is de toren nu gerestaureerd, ook is het omliggende terrein de afgelopen maanden heringericht. De toren is nu beter zichtbaar en er zijn bankjes en informatiezuilen geplaatst met de geschiedenis van de Oude Toren.

Tijdens opgravingen zijn nabij de Toren sporen van een waterput en oude boerderijen gevonden, waaruit blijkt dat op deze plek Oostelbeers is ontstaan. Nog voor de huidige bakstenentoren uit 1350 heeft er vanaf 1027 een houten toren gestaan. Maar voordat de bakstenen toren af is vindt een volksverhuizing plaats, waarom is tot op

heden nog niet duidelijk. Recent heeft de WGMA bodemradaronderzoek uitgevoerd en daarbij fundamentresten van de omwalling rond het terrein werden gevonden.

Jan Roymans van RAAP geeft uitleg over de geschiedenis en het belang van de Oude Toren bij één van de informatieborden. Foto overgenomen van www.oirschot.nl

OPENSTELLING ARCHEOLOGIEHUIS SOMEREN

en de eerste grotere vondst was tijdens de ontwikkeling van het Philips-vakantiepark in de jaren 40 van de vorige eeuw (het huidige vakantiepark “de Somerense Vennen”). Hier werden toen enkele nederzettingen gevonden uit de steentijd en ook verschillende grafheuvels waarvan de inhoud nog intact was.

Graag maken wij gebruik van de mogelijkheid om een informatief stukje te plaatsen in het “Nieuwsblad AVKP” en we willen iedereen van harte uitnodigen om ons archeologiehuis te bezoeken in Someren.

Het Heemhuis, Bibliotheek en het Archeologiehuis zitten momenteel gesitueerd in de voormalige Lagere Land en Tuinbouwschool, gelegen aan de Molenstraat te Somerendorp. De bibliotheek was de voormalige school en de huizen links en rechts van de Bibliotheek waren vroeger bestemd voor het onderwijzend personeel van deze school. De school en bijbehorende huizen zijn gebouwd in opdracht van de Boerenbond en de Gemeente Someren in 1951. Een “eye-catcher” is de windvaan op de oorspronkelijke school. Dit is het logo van de NCB (Noord Brabantse Boerenbond)

Someren heeft een lange bewoningsgeschiedenis en is vanaf de Steentijd nagenoeg permanent bewoond. Hierdoor zijn er ook vele vondsten uit de oude tijd gevonden. Gezegd wordt, dat Somerense gronden een tijdcapsule zijn. In het Archeologiehuis bevinden zich voorwerpen die in en rond Someren / Asten zijn gevonden.

De eerste vondsten werden aan het begin van vorige eeuw (eind 1800) gevonden door amateurs

In ons archeologiehuis is 1 kamer ingericht met vondsten uit de steentijd.

Bij de opgravingen in het dorp (uitbreiding Waterdael) is niet alleen de bewoningsgeschiedenis van Someren vanaf de vroege ijzertijd (700 v. Chr.) in beeld gekomen maar is ook een goed beeld ontstaan van de wijze waarop met de doden werd omgegaan. Net als nu werden doden gecremeerd. Na de crematie werden de resten in een urn of (leren) zak gedaan en werd een grafmonument (veelal een grafheuvel met of zonder palenkrans) opgericht. In Waterdael zijn 2 grafvelden volledig onderzocht. Het betreft in totaal 269 grafmonumenten: 179 kringgreppels (2-18 meter doorsnede), 38 vierkante monumenten, 19 langbedden en diverse andere monumenten. Vanwege de lengte van een van de monumenten is in de archeologie het begrip “Langbedden van het type Someren” een term geworden. De grafvelden zijn meer dan 1000 jaar in gebruik geweest. Zelfs in de Romeinse tijd (tot 300 na Chr.). Oorspronkelijk waren de grafmonumenten duidelijk zichtbaar in het landschap als grafheuvels. In de middeleeuwen werd het gebied dat nu Waterdael heet verlaten en trokken de bewoners naar de plek waar het huidige centrum van Someren ligt.

Sinds vorig jaar is de werkgroep AWAS (Archeologie-Werkgroep Asten-Someren), na de Coronatijd, wederom opgestart en nu is de tijd rijp om het Archeologiehuis weer open te stellen voor het publiek.

Vanaf 6 augustus zal het Archeologiehuis elke dinsdagmorgen van 10:00h tot 12:00h geopend zijn voor het publiek. We willen dit doen tot aan einde dit jaar en daarna bekijken of de bezoekers ons weten te vinden. Daarna zullen wij de balans opmaken om te zien of we de openingstijden moeten bijstellen of het programma moeten aanpassen aan de wensen van het bezoekende publiek. Wij zullen U hierover berichten.

Maar, voor nu! Vanaf dinsdagmorgen 6 Augustus zijn we elke dinsdag, tot aan het einde van het jaar, geopend en zullen er minimaal 2 leden van de AWAS-werkgroep in het Archeologiehuis aanwezig zijn om uw vragen te beantwoorden.

Wij hopen u in het archeologiehuis in Someren te verwelkomen .

Waar zijn we te vinden?

Ons archeologiehuis is gevestigd aan de Molenstraat 14

5711EW te Someren.

Rondleidingen met groepen tot 8- 10 personen door het Archeologiehuis kan ook en dit kan ook op afspraak. Wij moeten U danwel een bijdrage vragen van €5,- per persoon als bijdrage in de kosten van onderhoud van onze verzameling. Bent u hierin geïnteresseerd? Neem dan contact op met: Jacques van Ooijen op 06-36 14 12 02 of mail gewoonjacques@gmail.com

Met vriendelijke groeten namens alle leden van de AWAS werkgroep.

Louis van Ooijen

Gerard Lomans

NIEUWE AANWINSTEN BIBLIOTHEEK

Aanwinsten van 1 januari tot en met 16 juni 2024

Boeken.

Baardmankruiken

Steengoed 1200-1950.

S Ostkamp.W Snip R Mennicken en Jos Kolderweij.

Maart 2023.

Uitgeverij Poldervondsten.

Grens van het Romeinse Rijk

De Limes in Gelderland.

Paul van der Heijden.

De Limes in Utrecht.

Paul van der Heijden, Evert van Ginkel, Erik Graafstal.

De Limes in Zuid Holland.

Evert van Ginkel, Wouter Vos.

3 delen 568 bladzijden 2002-2024.

Uitgeverij Matrijs Utrecht.

Rapporten.

Nederlands Archeologisch Rapport .

The luxurious lives of lords and ladies.

*Animal remains and their spatial distribution at Hu-
is van Kleef 1250-1573.*

L.M.van Hees e.v.a.

Tijdschriften.

Archeologie in Nederland

Jaargang 8 nr 1 Maart 2024

Muntschat in Rosmalen,

Opgraving Oude Markt Tilburg.

Archeologie in Nederland AWN magazine.

Jaargang 8 nr 1 maart 2024.

Brabants Landschap.

Lente 2024 nr 220.

21 soorten boktorren in de Mortelen.

Verloren zilver uit roerige tijden op landgoed Baest.

In Brabant .

jaargang 15 nr. 1 maart 2024.

Historisch landschap Brabant :IJzerakkers.

In Brabant jaargang.

15 nr 2 juni 2024.

De Eindhovense tijdgeest in de jaren zeventig.

Verborgene Spaanse troepen? De tinschat van Heeze-Emmerikstraat.

Gemerts Heem

Lente 2024

Wijst in Gemert dorp. Uitgebreide beschrijving over wijst gronden in dit deel van Brabant.

Helmonds Heem

2024 deel1.

Carel Frederik Wesselman en de koloniale handel.

Boeiend verslag over deze bloeiperiode en de schaduwkanten ervan.

De Rosdoek 189 maart 2024.

Een schat van zilverlingen, getuigen van krijgsgeweld ten tijde van de Gelderse oorlogen Blz 18-26 door Bart Beex.

VAN DE LEESPLANK

Primo Levi.

De verdrinkenen en de geredden

Meulenhof 1986

Uit het Italiaans vertaald door Frida de Matteis - Vogels.

Dit boek wil ertoe bijdragen enkele nog duistere kanten van de Lager-realiteit te belichten.

Het stelt zich ook een ambitieuzer doel: het zou een antwoord willen geven op de indringende vraag, de vraag die allen die onze verhalen gelezen hebben beklemd: hoeveel van de concentratiekampwereld is dood en komt niet meer terug, net als slavernij of het duel?

Hoeveel is al terug of komt weer terug? Wat kan eenieder van ons doen om in deze wereld vol dreiging althans die dreiging te verijdelen.

De verdrinkenen en de geredden is het laatste boek dat Primo Levi voltooid. Volstrekt terughoudend en met de grootst mogelijke objectiviteit schrijft hij over de totale morele ineenstorting van de zowel de onderdrukken als de slachtoffers van de kampen.

Het spreekt vanzelf dat het meest indrukwekkende materiaal voor een reconstructie van de waarheid over de kampen gevormd wordt door de herinneringen van de overlevenden. Meegevoel en verontwaardiging mogen echter niet beletten die met een kritisch oog te bezien.

De hoofdstukken van dit boek:

1: De herinnering aan het kwaad.

2: de grijze laag.

3: schaamte.

4: communiceren.

5: nutteloos geweld.

6: de intellectueel in Auschwitz.

7: clichés.

Besluit.

Bernard van Dam

Een markante Brabander en bijzondere persoonlijkheid.

Bernard van Dam 1881-1958 was een Eerdenaar die zijn tijd ver vooruit was.

Bernard van Dam legde het werken en leven op het Brabantse platteland vast in de eerste helft van de vorige eeuw, foto overgenomen van www.bernardvandam.com

Hij was veelzijdig getalenteerd en legde zijn observaties vast in tal van gedetailleerde artikelen en rijke illustraties. Hij heeft het werken en leven op het Brabantse platteland in de eerste helft van de vorige eeuw nauwgezet vastgelegd.

Gerard Rooijackers en anderen hebben alle publicaties van Van Dam vastgelegd in totaal 10 verschillende thematische delen, In het totaal bestaat dit digitaal monument uit 11 boekdelen met ruim 3000 pagina's.

Archief van deze veelschrijver te raadplegen op www.bernardvandam.com

Ook is het mogelijk alle delen middels "print on demand" te bestellen. Gijs Wortel heeft er de cassette voor gemaakt.

Carel van den Boom

FEESTELIJKE OPENING SPEELTUIN LIVERDONK

Op 15 juni is in Helmond de speelplek bij de Romeinse Nederzetting van Liverdonk (Brandevoort) geopend met de wethouder en een opgraving door kinderen in de zandbak. Ook waren er extra activiteiten om buurtbewoners, inwoners en geïnteresseerden bekend te maken met het Romeinse verleden van deze omgeving.

Zo waren er Romeinse spellen, een vitrine met echte Romeinse archeologische vondsten uit Mierlo-Hout en Brandevoort, re-enactment Romeinen en een Romeinse proeverij. Een feestelijke bijeenkomst dankzij Theo de Jong met familie, gemeente Helmond en mede ondersteund door vrijwilligers van AVKP.

VAN HET BESTUUR

AVKP-Actueel soms niet ontvangen

We hebben recent een korte vragenlijst aan alle leden gestuurd omdat we meerdere reacties kregen dat men AVKP-Actueel niet meer ontving. En dat is jammer, want zo mis je nieuws en nieuwe activiteiten.

We kregen veertig reacties en dit bevestigt het beeld. Sommig leden ontvangen al een tijd lang geen nieuwsbrief, terwijl anderen deze wel ontvangen. Als we dit weten kunnen we Actueel apart nasturen. Dit werkt dan vaak weer wel.

Het lijkt erop dat Actueel en soms ook onze mails als spam worden aangemerkt en dus door sommige providers worden tegengehouden.

We gaan ons binnenkort buigen over mogelijke oplossingen en hebben hiervoor tips ontvangen. Hartelijk dank hiervoor. Er is echter geen simpele oplossing voor handen.

Heb je problemen met het ontvangst of hoor je hier iemand over, laat het ons dan weten.

AVKP-regiodag 12 oktober

De AVKP-regiodag staat gepland voor zaterdag 12 oktober. We zijn bezig met een locatie en het interessant programma en zijn daarom geïnteresseerd in thema's die spelen:

- Waar loop je tegen aan als archeologische vrijwilliger?
- Waarover wil je graag ervaringen delen en ophalen?
- Welke kennis mis je?
- Waar heb jij behoefte aan?

Laat het ons weten.

Ellen van der Steen

Verenigingsruimte AVKP

Erfgoedhuis, Gasfabriek 2, Eindhoven, 040-2388899

Correspondentieadres AVKP

van Wassenhovestraat 54, 5613 LL Eindhoven, awnafdeling23@gmail.com www.awn-archeologie.nl/23/

Redactie

Ellen van der Steen tel. 040-2910855, avkpactueel@gmail.com (eindredactie en layout)

Peter Seinen en Carel van den Boom (redactieleden)

